

Mikro Kredi Kullanan ve Kullanmayan Kadınların Girişimci Kişilik Özellikleri: Şırnak Örneği*

Sureyya Ece^a, Azize Ergeneli^b

Öz: Mikro krediler kadınların sosyo-ekonomik konumlarını geliştirerek kendilerinin ve ailelerinin refah düzeylerinin artırılması yanında, girişimciliğin yaygınlaştırılması ve özellikle kırsal bölgelerin kalkınmasına katkısı bakımından önemlidir. Mikro kredi uygulamasının beklenen yararları sağlaması; faizsiz borç temini olarak kullanılmayıp, girişimciliğin ilk basamağını oluşturması adına, girişimci kişilik özelliklerine sahip kadınlara verilmesine bağlıdır. Bu çalışmanın amacı, mikro kredi kullanan kadınların girişimci kişilik özelliklerine sahip olup olmadıkları belirlenmeye çalışmaktır. Bu nedenle Şırnak ilinde en az bir yıldır mikro kredi kullanan kadınlar, kendi imkânlarıyla girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kadınlar ve ev kadınları araştırmaya dahil edilmiştir. Her gruptan 53 kadın olmak üzere toplam 159 kadınla yüz yüze görüşülerek anket yapılmıştır. Elde edilen veriler Diskriminant Analiziyle değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda mikro kredi kullanan kadınların sadece özerklik açısından girişimci kadınlara benzediği belirlenmiştir. Mikro kredi kullanan kadınlar ile girişimci kadınların özerklik ortalamaları ev kadınlarından yüksek çıkmıştır. Mikro kredi kullanan kadınların belirsizlik, başarı ve baskınlık açısından ev kadınlarına benzediği ortaya çıkmıştır. Mikro kredi kullanan kadınlar ile ev kadınlarının başarı ve baskınlık ortalamalarının girişimci kadınlardan daha düşük; belirsizlik toleransının ise daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mikro Kredi, Girişimci Kadın, Ev Kadını, Girişimci Kişilik Özellikleri

JEL: L26, G21, Z18, I31

Geliş : 15 Kasım 2018

Düzeltilme : 19 Aralık 2018

Kabul : 27 Aralık 2018

Tür : Araştırma

Entrepreneurial Personality Characteristics of Women Participating and do not Participating in Micro Credit Program: The Case of Sirnak Province

Abstract: Microcredits are important for dissemination of entrepreneurship and especially for development of rural areas as well as for promoting women's socio-economic status and increasing their and their families' welfare. The expected benefits of microcredit application depend on the fact that it is given to women have entrepreneurial personality traits. The aim of this study is to determine whether women using micro-credits have entrepreneurial personality characteristics. For this reason, the women using microcredit for at least one year, women participating entrepreneurial activities by their own possibilities and housewives in the Sirnak province were included in the research. A total of 159 women (53 women from each group) were interviewed face to face. The obtained data have been evaluated by using the Discriminant Analysis. Results of the analysis showed that women using micro-credit are similar to entrepreneurial women only in terms of autonomy. Autonomy average of entrepreneur women and women using micro-credit was higher than housewives. It has been found that women who use micro-credits are similar to housewives in terms of uncertainty, achievement and dominance. The mean achievement and dominance of women using micro-credits and housewives are lower than those of entrepreneurial women; the uncertainty tolerance was found to be higher.

Keywords: Microcredit, Female Entrepreneur, Housewife, Entrepreneurial Personality Characteristics

JEL: L26, G21, Z18, I31

Received : 15 November 2018

Revised : 19 December 2018

Accepted : 27 December 2018

Type : Research

Cite this article as: Ece, S., & Ergeneli, A. (2019). Mikro kredi kullanan ve kullanmayan kadınların girişimci kişilik özellikleri: Şırnak örneği. *Business and Economics Research Journal*, 10(2), 435-450.

The current issue and archive of this Journal is available at: www.berjournal.com

^a Asst. Prof., PhD., Sirnak University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Sirnak, Türkiye, sureyyaece@yahoo.com (ORCID ID: 0000-0002-2110-8091)

^b Prof., PhD., Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Ankara, Türkiye, ergeneli@hacettepe.edu.tr (ORCID ID: 0000-0003-1214-0652)

1. Giriş

Girişimci, mevcut olmayan bir işletmeyi kuran, risk veya kazanç kadar yönetim sorumluluğu da alan, aynı zamanda bölgesini kalkındırma sorumluluğunu da üstlenmiş kişidir (Hisrich, 1984). Güney (2008) girişimciyi, bir işletmeyi organize etme, yönetme ve risk alma konusundaki sorumlulukları üstlenen kişi olarak tanımlamaktadır. Girişimci kadınlar evlerindeki rutin işleri haricinde bir mal ya da hizmet üretmek için tek başına ya da başkaları ile ortaklık kurarak bir iş yeri açan, ürettiklerini bir bedel karşılığında satmak suretiyle gelir elde eden, bazen bunu tek başlarına bazen de başkalarını da istihdam ederek yapan kişilerdir. Çoğu zaman 'kadın girişimci' kavramı ile 'iş kadını' kavramı birbirinin yerine kullanılmaktadır. Oysa 'iş kadını', bir işyerinde çalışan bütün kadınları ifade ederken, 'kadın girişimci' kendi adına iş yapan kadını ifade etmektedir. Kadın girişimciyi, diğer kadınlardan ayıran daha fazla risk almaya eğilimli ve kendi kaderini kontrol etmede daha istekli olmasıdır (Keskin, 2014).

Girişimci olmanın önündeki büyük engellerden biri, işletmeyi kurup işletebilmek için gerekli olan finansman kaynaklarına sahip olabilmektir. Pek çok girişimci bu finansmanı aile içinden sağlamaya çalışmaktadır (Cohoon vd., 2010; Pharm ve Sritharan, 2013). Aileye ait birikimi genelde girişimci faaliyetlere daha yatkın olduğu düşünülen ve işi yapabileceğine inanılan erkeğe verme eğilimi bulunmaktadır. Nitekim Keskin (2014), Türkiye'deki kadın girişimcilerin finansal kaynak yetersizliğinden dolayı daha çok 1 ila 4 kişi çalıştıran mikro işletmeler kurduklarını ifade etmiştir. Bu inancın arkasında, girişimciliğin bir yöneticilik işi olduğu, 'dışarı' ile bağlantılı olmayı, diğer bir ifadeyle başkaları ile iletişimi gerektirdiği, kadınların da bu durumla baş etmesinin kolay olmayacağı ön yargısının bulunduğu düşünülmektedir. Bu nedenle finansal kaynak bulma sorunu kadınlar için ayrıca önemli görünmektedir. İşte bu noktada mikro kredi uygulaması girişimci olmak isteyen kadınlar için önemli bir kaynak olarak ortaya çıkmaktadır. Nijerya'da kadın girişimcilerle yapılan bir araştırma, kadınların bir işletmeyi kurmasında ve bu işletmeyi şekillendirmesinde ailevi faktörlerin yanı sıra, aldıkları mikro kredinin de etkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışmaya katılanların %10'u finansman sağlayabilmelerinin girişimci olmalarının önündeki engel olduğunu, %58'i ise yeterli finansmana sahip oldukları takdirde işletmecilik faaliyetlerinde başarı elde edeceklerine inandıklarını belirtmişlerdir (Halkias vd., 2011). Mikro kredi uygulaması da girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak isteyen kadınlara finansal bir destek sağlayarak söz konusu kadınların girişimci olarak iş yaşamında aktif rol almasını ve böylece sosyo-ekonomik açıdan güçlenmelerini amaçlamaktadır.

Kadınlara verilen mikro kredi uygulaması aslında bir devlet politikası olup, küçük miktardaki kredileri kullanarak ekonomik faaliyetlerde bulunmak isteyen kadınlara finansal açıdan destek olunması ve bu yolla kadınların hem girişimcilik potansiyellerinin ortaya çıkartılabilmesi hem de sosyal ve ekonomik hayatın daha fazla içinde olmalarının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu durumda, mikro kredilerden yararlandırılan kadınların girişimci kişilik özelliklerine sahip oldukları varsayılmaktadır. Ancak bunun ne denli doğru olduğu araştırılmamıştır.

Mikro kredi uygulamasının amacı özellikle gelişmemiş bölgelerde yaşayan kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımını sağlamak bu yolla geri kalmışlığı biraz olsun aşabilmektir. Yeterince eğitim almamış, bir meslek ve iş sahibi olmayan hatta sosyal hayatın içinde de yeterince yer almayan bu kadınların kendilerine güven duyup üretken olmalarının sağlanması onların yetiştirecekleri nesiller bakımından da önemlidir. Ancak yapılan bazı araştırmalarda kadınların gelir getirici faaliyetlerde değil, daha çok eşleri için ve/veya evin bazı ihtiyaçlarını karşılamak için mikro kredi aldığı ortaya çıkmıştır (Hunt ve Kasynathan, 2002; Drolet, 2010). Bu durum mikro kredi uygulamasının amacından uzaklaşmasına sebep olmaktadır.

Ülkemizde de yoksullukla mücadele kapsamında; Diyarbakır Valiliği, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı ve Grameen Trust adlı kuruluşun yaptığı işbirliği sonucunda, mikro kredi uygulaması 11 Haziran 2003'te Diyarbakır'da Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi (TGMP) adıyla uygulanmaya başlamıştır. Mikro kredi uygulamasının başarısı, ülkemizde bu yolla girişimci faaliyetlerin artmasına ve hem sosyal hem de ekonomik kalkınmaya neden olacağı için son derece önemlidir. Bu nedenle devlet otoritesini temsil eden valiliğin de toplumun kalkınmasında etkili olabilecek bu uygulamanın etkililiğinin artırılması konusunda sürece dâhil olmalıdır.

Bu çalışma özellikle ülkemizde daha önce yapılmamış olan, mikro kredi uygulamasından yararlanan kadınların gerçekten girişimci kişilikte olup olmadıklarının belirlenmesine yöneliktir. Bu amaçla öncelikle, literatürde yer alan girişimcilerin genel olarak sahip oldukları ve onları girişimci olmaya iten özellikleri tespit etmeye yönelik çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra Şırnak'ta mikro kredi kullanarak girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kadınların girişimci kişilik özelliklerine ne ölçüde sahip olduklarının belirlenmesi için yapılan alan çalışması ve sonuçları değerlendirilmiştir.

2. Literatür Taraması

Girişimciler çoğunlukla erkek olmakla beraber günümüzde giderek artan sayıda kadın girişimciler de bulunmaktadır. Küresel Girişimcilik Monitörü (Global Entrepreneurship Monitor, GEM) adlı kuruluş, çok sayıda ülkede farklı yıllarda girişimciler üzerinde araştırma yapmaktadır. 3,5 yıldan daha az süre faaliyette olan girişimlerin sahipleri üzerinde yaptıkları araştırmada bazı ülkelerde kadın girişimcilerin sayısında artış olduğu belirlenmiştir. Bu ülkeler arasında 2009 yılı ve 2015 yılı verilerine göre kadın girişimcilerin oranı İran'da %5'ten %10'a; Bosna Hersek'te %1'den %5'e; Romanya'da %1'den %10'a; Letonya'da %5'ten %10'a; Güney Afrika'da %5'ten %10'a; Peru'da %15'ten %30'a yükselmiştir (Bosma ve Levie, 2010; Kelley vd., 2016). Türkiye'de 2010 yılında işyeri sahiplerinin %93,1'ini erkekler, %6,9'unu kadınlar oluştururken, 2016 yılında ise işyeri sahiplerinin %91'ini erkeklerin, %9'unu kadınların oluşturduğu belirlenmiştir (www.tuik.gov.tr, 2018). Yıllar içinde ülkemizdeki kadın girişimci sayısında çok az da olsa bir artış olduğu gözlemlense de bu rakamların diğer birçok ülkenin gerisinde olduğu dikkati çekmektedir. Mikro kredi uygulamasıyla kendi işini yapabilecek durumda olan, ancak özellikle finansal sıkıntılardan dolayı bir girişimde bulunamayan kadınlara destek olarak kadın girişimci sayısında artış sağlanacağı öngörülmüştür. Gelir getirici faaliyetlerde bulunabilecek özellikle kadınlara yönelik olarak geliştirilen mikro kredi uygulaması etkin bir işsizlik önleme politikası olarak da değerlendirilmektedir. Mikro kredi uygulaması bu özelliğinden dolayı aktif işgücü piyasası politikaları arasında sayılabilmektedir. Özellikle yoksul insanlara finansman sağlayarak yoksullukla mücadele etmeyi öngören mikro kredi uygulaması sonucunda istihdam artışı sağlandığı gözlemlenmektedir. Çünkü mikro kredi sağlanan bazı kişiler kendi işyerlerini kurmakta, kurdukları bu işyerinde çalıştırmak üzere emek istihdam etmektedirler. Daha yüksek miktarlarda kredi alarak işyerlerini büyüttükçe daha çok kişiye istihdam olanağı da sağlayabilmektedirler (Özmen, 2012). Söz konusu etkinin sağlanabilmesi, mikro kredinin girişimcilik potansiyeline sahip kadınlara verilmesiyle mümkün olabilecektir. Bu nedenle kadınların girişimci kişilik özelliklerinin araştırılması önem taşımaktadır.

Literatürde kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmalar çok fazla olmamakla beraber, mikro kredi kullanan kadınların girişimci kişilik özelliklerine yönelik çalışma bulunmamıştır. Girişimcilerle ilgili yapılan az sayıda çalışma da öncelikle bu kişilerin kimler olduklarını belirlemeye yöneliktir (Begley ve Boyd, 1987; Yağcı ve Bener, 2005; Özdemir, 2016; Ballı, 2017). Ancak bu çalışmalardan elde edilen bulgular her zaman aynı sonuçları vermemektedir. Farklı ülkelerdeki farklı çalışmalar bazı konularda girişimcilerin benzer özellikler taşıdıklarını, ancak bazı bakımlardan da farklılaştıklarını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada ise girişimci kişilik özellikleri üzerinden kadınların girişimcilik konusundaki benzerlik ve farklılıklarına odaklanılmıştır. Çünkü bir bireyin sahip olduğu kişilik özelliklerinin onun girişimcilik eğiliminde etkili olduğu ileri sürülmektedir (Özdemir, 2016).

Literatürde girişimcilerin kişilik özellikleri üzerine yapılmış çalışmaların bir kısmında sadece kadınlara bir kısmında hem kadın hem de erkek girişimcilere ait kişilik özelliklerine odaklanılmıştır. İlgili literatür tarandığında girişimcilerin sahip oldukları bazı özelliklerin farklı ülkelerdeki girişimcilerde ortak olduğu belirlenmiştir.

Girişimci kişilik özelliklerine yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, söz konusu özelliklerden birinin başarıma güdüsü olduğu tespit edilmiştir. Başarıma güdüsü girişimcilik konusunda önemli bir kişilik özelliği olarak pek çok çalışmada öne çıkmıştır. Yüksek düzeyde başarıma güdüsüne sahip bireyler, daima daha iyi şeyler yapmak istemektedirler (Ergeneli, 2006). Begley ve Boyd (1987)'un İngiltere'de yaptıkları bir araştırma sonucunda girişimcilerin girişimci olmayanlara oranla başarıma güdüsünün daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Benzer bir sonuç, Hindistan'daki bir araştırmada elde edilmiştir. Araştırmada, kendi girişimlerini kurmak için bir finans firmasına başvuran kişiler arasından girişimci olarak desteklenmek üzere

seçilen 22 katılımcının, seçilmeyen katılımcılara göre daha yüksek oranda başarıma güdüsüne sahip oldukları belirlenmiştir (Pandey ve Tewary, 1979). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencileriyle yapılan bir çalışma sonucunda da girişimcilik eğilimi ile kişisel başarı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Özdemir, 2015).

Cromie (1987) tarafından Kuzey İrlanda'da kadın ve erkek girişimcilerle yapılan araştırma kadın ve erkek girişimcileri girişimcilik faaliyetlerine yönlendiren faktörler arasında ekonomik olmayan ödüllerin bulunduğunu, bunlardan birinin de başarı elde etmek isteği olduğunu göstermiştir. Bu bulguyu destekleyen bir sonuç Avustralya'da yapılan bir çalışmadan elde edilmiştir. 197 kadın girişimciyle yapılan bu çalışmada kadın girişimcilerin sahip oldukları özellikler arasında başarıma ihtiyacının da olduğu belirlenmiştir (Bennett ve Dann, 2000).

Benzer şekilde, Hong Kong'da tekstil sektöründe faaliyetlerini yürüten girişimci kadınların dahil edildiği bir araştırma başarıma ihtiyacının, kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmasında etkili olan en önemli faktör olduğunu göstermiştir (Chu, 2000). Ülkemizde yapılan bir çalışmada da çalışmaya katılan girişimci kadınların %54'ü, başarıma güdüsünün onların girişimcilik faaliyetlerinde bulunma kararında etkili olduğunu belirtmişlerdir (Yağcı ve Bener, 2005).

Bazı çalışmalarda girişimcileri güdüleyen özellikler arasında tespit edilen bir diğer özelliğin bağlanma özelliği olduğu ileri sürülmüştür. Lee (1997), bağlanma özelliğini, bir bireyin başkalarıyla dostane ilişkiler kurma özelliği olarak tanımlamıştır. Wainer ve Rubin (1967) ise bağlanmayı, başkalarıyla olumlu ilişkilerin kurulması ve bu olumlu ilişkilerin sürdürülmesi olarak tanımlamıştır. Lee'ye (1997) göre yüksek bağlanma güdüsüne sahip bireyler, ekip çalışmasını tercih etmektedirler. İsrail'de yürütülen bir araştırma sonucunda, girişimcilerin, yöneticilere oranla daha yüksek bağlanma özelliğine sahip oldukları belirlenmiştir (Baum vd., 1993). 51 girişimciyle yapılan bir çalışmada da bağlanma özelliği yüksek düzeyde olan girişimcilerin performanslarının da daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Wainer ve Rubin, 1967). Diğer taraftan, Yunanistan'da yapılan bir çalışmada ise girişimcilerin bağlanma özelliğinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Apospori vd., 2005). ABD'de yapılan bir araştırma sonucu da girişimcilerin bağlanma özelliğinin düşük düzeyde olduğunu göstermiştir (Roberts, 1989).

Yapılan çalışmalarda özerkliğin de girişimcileri güdüleyen etmenlerden biri olduğu sonucu elde edilmiştir. Bir bireyin, kendi hedeflerini veya sınırlarını belirleyebilmesi ve belirlediği bu hedef ya da sınırları kontrol edebilmesi özerklik olarak tanımlanmaktadır (Döm, 2012). İsrail ve ABD'de girişimci ve yöneticilerle yapılan bir çalışmada girişimcilerin özerklik ihtiyacının yöneticilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Baum vd, 1993).

Cromie (1987), Kuzey İrlanda'da yaptığı çalışmada, özerk olma isteğinin kadın girişimcileri girişimsel faaliyette bulunmaya yönelten faktörlerden biri olduğunu öne sürmüştür. Gosselin ve Gris  (1990) tarafından Quebec'te yapılan bir çalışmada kadın girişimcilerin %21'inin özerklik duygusuna sahip olduğunu belirtmişlerdir. Sexton ve Bowman (1990) tarafından ABD'de yapılan bir araştırma, kadın girişimcilerin özerklik düzeyinin erkek girişimcilere oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir. ABD'de Neider (1987) tarafından 52 kadın girişimciyle yapılan başka bir çalışmada da girişimci kadınların yüksek düzeyde özerklik güdüsüne sahip oldukları belirlenmiştir (Neider, 1987). Yunanistan'da yapılan bir diğer araştırma sonucunda, kadın girişimcileri girişimcilik faaliyetlerine yönelten nedenlerden birinin özerklik isteğinin olduğu saptanmıştır (Sarri ve Trihopoulou, 2005). Ülkemizde Muş ilinde yapılan bir çalışmada da girişimci kadınların özerklik açısından ev kadınlarından ve bir işyerinde ücretli çalışan kadınlardan farklılaştığı belirlenmiştir. Girişimci kadınların özerklik ortalamasının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Aktaş vd., 2018).

Bazı çalışmalarda bireyleri girişimci olmaya yönelten bir başka özellik olarak baskınlık öne çıkmaktadır. Baskın kişilik özelliğine sahip bireyler, başkalarını etkileyerek ikna etme, organize ederek yönlendirme ve kontrol etme eğilimi göstermektedirler (Murray, 2008). ABD' de yapılan bir çalışmada girişimcilerin baskın olma eğiliminde olduğu belirlenmiştir (Sexton ve Bowman, 1985). Singapur'da yürütülen bir çalışmada ise kadın girişimcilerin, sahip olduğu baskınlık özelliğinin, girişimci olmayan kadın çalışanlara oranla daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir (Lee, 1997). Aynı şekilde Amerika'da yürütülen bir çalışmada da girişimci kadınların baskınlık özelliğine sahip oldukları belirlenmiştir (Neider, 1987).

Yapılan araştırmalar girişimcilik için bireyin belirsizliği tolere edebilmesinin de önemli bir özellik olduğunu ortaya koymuştur. Belirsizlik, herhangi bir şeyin doğru bir şekilde tahmin edilmesinde bireyin algıladığı yetersizlik olarak tanımlamıştır (Milliken, 1987). Bir bireyin belirsiz durumları, duygusal, davranışsal ve bilişsel düzeyde nasıl algıladığı, nasıl yorumladığı ve bu durumlara verdiği tepki üzerinde etkili olan bilişsel eğilim ise belirsizlik toleransı olarak adlandırılmaktadır (Dugas vd., 2004). Girişimcilerin pek çok durumda baş etmek zorunda kaldıkları belirsizlik durumlarını beş grup altında toplayabilmek mümkündür. İlk grupta finansal sorunlar, ikinci grupta sosyal ve ailevi konular yer almaktadır. Üçüncü grupta duygusal ve fiziksel konular yer alırken, dördüncü grupta kariyer veya gelecekteki istihdam ile ilgili problemler, beşinci grupta ise örgütü oluştırmaya yönelik sorunlar yer almaktadır. Girişimcilerin bu gibi sorunlardan kaynaklanabilecek olası kayıplarla yüzleşmek zorunda kalmaları kaçınılmaz görünmektedir (Morris vd., 2006). Girişimci faaliyetlerde bulunmaya karar verenler, bir işletme içinde yöneticilik pozisyonunda olan bireylere göre daha fazla belirsizlikle karşılaşmaktadırlar. Bu yüzden; Shane, Locke ve Collins (2003) girişimcilerin, işlerinin devamlılığını sağlayabilmek için yöneticilere oranla belirsizlik toleranslarının daha yüksek olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Diğer taraftan McMullen ve Shepherd (2006), bireylerin ne yaptıkları konusunda yeterli bilgiye sahip olduklarını inandıkları takdirde, yüksek belirsizlik toleransına sahip olmanın girişimsel faaliyetlerde bulunmaları için gerekmediğini öne sürmüşlerdir. Bu yazarlara göre, bir kişinin herhangi bir faaliyeti gerçekleştirmeye yeterince motive olup olmaması, o kişinin o faaliyete girişip girişmemesini etkilemektedir (McMullen ve Shepherd, 2006). Bazı yazarlar girişimcilerin belirsizliklere karşı toleranslı olma eğiliminde olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu yazarlar, girişimcilerin sahip oldukları özerklik, baskınlık, bağımsızlık, işleri olabildiğince tek başına yapma isteği gibi özelliklerinin onlarda yalnızlık ve bununla bağlantılı olarak strese neden olabileceğini ancak, belirsizliği tolere edebilme özelliklerinin bu sorunların üstesinden gelmelerine yardımcı olacağını ileri sürmüşlerdir (Sexton ve Bowman, 1985). Küçük ve orta büyüklükte işletme kurucularının dahil edildiği Singapur'daki bir araştırma sonucunda, yüksek düzeyde belirsizlik toleransına sahip olmanın girişimcilik faaliyetlerinden kaynaklanan stresin girişimcilerin performansı üzerindeki olumsuz etkisini ortadan kaldırdığı görülmüştür. Bu nedenle yüksek düzeyde belirsizlik toleransına sahip olan girişimcilerin performansının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Teoh ve Foo, 1997).

Öte yandan bazı yazarlar girişimcilik potansiyeli taşıyan birinin sadece belirsizliği fark etmesinin değil, belirsizliğe katlanma konusunda istekli olmasının da girişimciliğe yönelmede ve girişimcilik faaliyetlerinde önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Çünkü girişimcilik faaliyetlerinin tüm aşamalarında etkili olan bu belirsizliğe nasıl tepki verildiği girişimin başarılı olup olmamasını etkiler (Butler vd., 2010).

Sexton ve Bowman (1990) tarafından ABD'de yürütölen bir araştırmada kadın girişimcilerin belirsizlik toleransının, erkek girişimcilere kıyasla daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de kadın girişimcilerle yapılan bir çalışmada kadın girişimcilerin belirsizlik toleranslarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Ülgen vd., 2017).

Belirtilen araştırma sonuçları farklı ölkelerde girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kişilerin bazı girişimci kişilik özellikleri bakımından benzer olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak mikro kredi kullanan kadınlar hakkında yeterli bir çalışma olmadığından, mikro kredi kullananların gerçeekten girişimci kişilik özelliklerine sahip olup, girişimci olmak üzere mi bu kredilerden yararlandıklarını yoksa geçim sıkıntısı yaşamakta oldukları için belli ihtiyaçlarını karşılamak üzere faizsiz bir kredi kullanmak amacıyla mı bu kredilere yöneldiklerini anlamak gerekmektedir. Mikro kredi kullanarak girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kadınların, ekonomik zorluklar nedeniyle dahi olsa girişimcilik için uğraşmış olmaları onların girişimci kişilik özelliklerine sahip olduklarını düşündürtmektedir.

3. Alan Çalışması

3.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Bu araştırmanın amacı, mikro kredi uygulamasından faydalanan kadınların girişimci kişilik özellikleri bakımından girişimci kadınlarla benzeşip benzeşmediklerini belirlemektir. Literatürde bu konuda yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu amaçla mikro kredi kullanan kadınların girişimci kişilik özelliklerini anlamak üzere oluşturulan hipotezler şunlardır:

H1: Mikro kredi kullanan kadınlar başarıma güdüsü bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.

H2: Mikro kredi kullanan kadınlar bağlanma özelliği bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.

H3: Mikro kredi kullanan kadınlar özerklik bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.

H4: Mikro kredi kullanan kadınlar baskınlık bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.

H5: Mikro kredi kullanan kadınlar belirsizlik toleransı bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır

Bu araştırma ile girişimci kişilik özelliklerine sahip olan kadınların profilinin ortaya çıkartılması hedeflenmektedir. Böylece kredi için başvuruda bulunan kadınlar arasında söz konusu girişimci profili dikkate alınarak seçim yapıldığında girişimcilik potansiyeline sahip kadınlara ulaşılabilecektir.

3.2. Araştırma Yöntemi ve Örneklem

Gelişmişlik düzeyi düşük olduğu için kırsal bölgeler mikro kredi uygulamasının en çok hedeflediği bölgelerdir. Bu araştırmaya Türkiye'nin istatistiki bölge birimleri sınıflandırmasında en düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip bölgelerden olan TRC3 bölgesindeki Şırnak ili dâhil edilmiştir. Araştırmada Şırnak ilinde en az bir yıldır mikro kredi uygulamasından faydalanan kadınlara ulaşılması amaçlanmıştır. Mikro kredi kuruluşunun Şırnak şubesi yetkilisi, çalışmanın yapıldığı 2014 yılı itibarıyla bölgede en az bir yıldır mikro kredi uygulamasından faydalanan 54 kadın olduğunu ifade etmiştir. Ancak bu kadınlardan biri çalışmanın yapıldığı sırada şehir dışında olduğundan söz konusu kadınla görüşülemedi, geri kalan 53 kadınla görüşülerek çalışma kapsamında düzenlenen anket formunu doldurmaları istenmiştir. Görüşmeler, mikro kredi yetkilisinin kadınlardan haftalık geri ödemeleri toplamak üzere yaptığı ev ziyaretleri esnasında yapılmıştır.

Girişimci kişilik özelliklerini ölçmek için Özer ve arkadaşları (Özer vd., 2007) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekte başarıma güdüsü, bağlanma, özerklik ve baskınlık olmak üzere dört boyut altında toplanmış olan 16 ifade bulunmaktadır. Katılımcılara her bir ifade için 'katılmıyorum', 'kısmen katılıyorum' ve 'katılıyorum' şeklinde cevap seçenekleri sunulmuştur. 'katılmıyorum' cevabı için 'bir', 'kısmen katılıyorum' cevabı için 'iki' ve 'katılıyorum' cevabı için 'üç' puan verilmiştir. Girişimci kişilik özelliklerinden bir diğeri olan belirsizlik toleransını ölçmek için ise Carleton ve arkadaşları (Carleton vd., 2007) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçekte yedi ifade bulunmaktadır. Söz konusu ölçek için de katılımcılara her bir ifade için 'katılıyorum', 'kısmen katılıyorum' ve 'katılmıyorum' şeklinde cevap seçenekleri sunulmuş, 'katılıyorum' cevabı için 'bir', 'kısmen katılıyorum' cevabı için 'iki' ve 'katılmıyorum' cevabı için 'üç' puan verilmiştir. Araştırmada kullanılan söz konusu ölçekler için alınan puanların yüksek olması, söz konusu özelliğe yüksek düzeyde sahip olduğunu göstermektedir.

Özer vd (2007) tarafından geliştirilen ölçek dört boyuttan oluştuğu belirlenmiş, literatür taramasında da girişimci kişilik özellikleri başarı, özerklik, bağlanma ve baskınlık olarak ele alındığından analizler de bu boyutlar üzerinden yapılmıştır. Carleton vd. (2007) tarafından geliştirilen belirsizlik toleransı ölçeğinin ise iki

boyuttan oluştuğu belirlenmiş, ancak girişimci kişilik özelliklerine ilişkin daha önce yapılan çalışmalarda tek boyut olarak ele alındığından bu çalışmada da tek boyut olarak ele alınmıştır.

Mikro kredi uygulamasından yararlanmakta olan kadınlarla karşılaştırma yapabilmek için yine Şırnak ilinde en az bir yıldır kendi olanaklarıyla girişimcilik faaliyetlerinde bulunan 53 kadın ve gelir getirici herhangi bir faaliyette bulunmayan 53 ev kadınıyla da görüşülmüştür. Söz konusu kadınlara ulaşmak için kartopu örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu teknik kapsamında önceden bir girişimci kadın ve ev kadınıyla anket yapılmış, sonrasında her görüşülen kadının yönlendirmesiyle başka kadınlara ulaşılmıştır. Araştırma kapsamına alınan kadınlardan elde edilen verilerle SPSS paket programı aracılığıyla Diskriminant (Ayrım) Analizi yapılmıştır. Söz konusu analiz yöntemiyle her üç gruptaki kadınların birbirinden farklılaştığı ve/veya birbiriyle benzeştiği özellikler tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.3. Araştırma Bulguları

Araştırma kapsamında görüşme yapılan mikro kredi kullanan kadınların yaş ortalaması 34; mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların yaş ortalaması 30; ev kadınlarının yaş ortalaması 40 olarak tespit edilmiştir. Bütün kadınların yaş ortalamasının yaklaşık 35 olduğu, çalışmaya katılan mikro kredi kullanan kadınların yaklaşık %89'unun; mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların %47'sinin ve ev kadınlarının ise %94'ünün evli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde mikro kredi kullanan kadınlar ile ev kadınları arasında hiç okula gitmeyenlerin oranının daha fazla olduğu, mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlarda ise lise mezunu olan kadınların oranının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Mikro kredi kullanan kadınlar ve ev kadınları arasında hiç üniversite mezunu yokken mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlarda üniversite mezunlarının oranı %8 dolayındadır. Görüşülen kadınların genellikle aldıkları mikro kredi ile el işi ürünler yapıp sattıkları, bazılarının tuhafiyeye, kuaför, terzi gibi alanlarda işyerleri işlettikleri belirlenmiştir.

Araştırmada girişimci kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak kullanılan ölçeklere ilişkin olarak temel analizler yapılmıştır. Söz konusu ölçeklere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Ölçek ve Boyutlara ait Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek/Boyut	Cronbach's Alpha	Ortalama	Standart Sapma
Başarı	%62	2,67	0,56
Özerklik	%85	2,70	0,53
Bağlanma		2,14	0,45
Baskınlık	%79	2,49	0,63
Belirsizlik Toleransı	%67	2,21	0,52

Tablo 1'de girişimci kişilik özelliklerinden bağlanma boyutu dışında güvenilirlik sonuçlarının kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Bağlanma boyutunda sorular doğru kodlanmasına rağmen güvenilirlik analizi sonucunda negatif değerler çıktığından bu boyut analiz dışı bırakılmıştır. Diğer özelliklerde güvenilirlik oranı %60'ın üzerinde olduğundan, ölçek güvenilir kabul edilmiştir (Kalaycı, 2010).

Çalışmaya katılan kadınların oluşturdukları grupların hangi özellikler açısından benzeştiği ve/veya farklılaştığını tespit etmek için diskriminant analizi uygulanmıştır.

Analizde, katılımcının konumu (mikro kredi kullanan kadın, mikro kredi kullanmayan girişimci kadın, ev kadını) gruplandırma değişkeni; bağımsız değişken olarak ise özerklik, başarı, belirsizlik toleransı ve baskınlık kullanılmıştır.

Diskriminant analizi sonucunda kaç fonksiyon oluştuğu ve Wilks' Lambda testi sonucunda ise bu fonksiyonun/fonksiyonların, grupları ayırmadaki etkisi tespit edilmiştir. Wilks' Lambda testi sonuçlarının anlamlı çıkması, analiz sonucunda oluşmuş olan fonksiyonun/fonksiyonların grupları ayırtmada anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Wilks' Lambda Tablosu

Fonksiyon Testi	Wilks' Lambda	Chi-Kare	Sd	p
1	0,686	58,224	8	0,000
2	0,898	16,584	3	0,001

Tablo 2'ye bakıldığında, analiz sonucunda iki fonksiyonun olduğu ve oluşan her iki fonksiyonun da anlamlı olduğu (birinci fonksiyon için ki-kare= 58,224, $p < 0,001$ ve ikinci fonksiyon için ki-kare=16,584, $p < 0,005$) anlaşılmaktadır.

Analiz sonucunda oluşmuş fonksiyonların varyansın yüzde kaçını açıkladığını belirleyebilmek için özdeğer tablosundaki değerlere bakılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Özdeğer Tablosu

Fonksiyon	Özdeğer	Varyans %'si	Kümülatif %	Kanonik Korelasyon
1	0,309	73,2	73,2	0,486
2	0,113	26,8	100	0,319

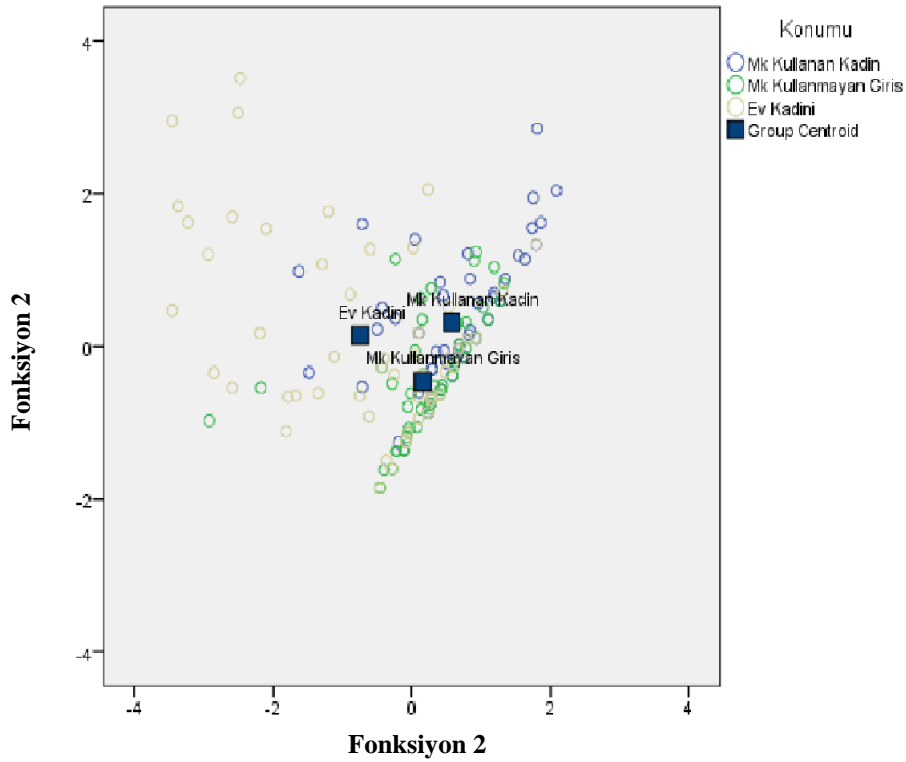
Tablo 3'te görüldüğü üzere birinci fonksiyon varyansın yaklaşık %73'ünü, ikinci fonksiyon ise varyansın yaklaşık %27'sini açıklamaktadır. Tabloda belirtilen Kanonik korelasyonun karesi, bağımlı değişkenin bağımsız değişkenler tarafından açıklama oranını göstermektedir. Buna göre birinci fonksiyonda yer alan bağımsız değişkenler, bağımlı değişkeni yaklaşık %24 ($0,486^2$) oranında açıklamakta; ikinci fonksiyonda yer alan bağımsız değişkenler ise bağımlı değişkeni yaklaşık %10 ($0,319^2$) oranında açıklamaktadır.

Daha önce yapılmış olan Wilks' Lambda testi sonucunda iki anlamlı fonksiyon olduğu belirlenmişti (bkz. Tablo 2). Grup merkezleri fonksiyonu tablosunda, bağımlı değişken olarak kullanılan konum değişkenindeki grupların, hangi fonksiyonlar altında toplandığı belirlenmektedir.

Tablo 4. Grup Fonksiyonlarının Orta Noktası

Konumu	Fonksiyon	
	1	2
Mikro Kredi Kullanan Kadın	0,579	0,316
Mikro Kredi Kullanmayan Girişimci Kadın	0,163	-0,461
Ev Kadını	-0,741	0,145

Tablo 4'e bakıldığında birinci fonksiyonda mikro kredi kullanan kadın ve mikro kredi kullanmayan girişimci kadın değerlerinin pozitif olduğu, ev kadınlarının aldığı değer ise negatif olduğu görülmektedir. Buradan, birinci fonksiyonda mikro kredi kullanan kadınlar ve mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların bir grupta, ev kadınlarının ise diğer grupta olacak şekilde ayrıştığı anlaşılmaktadır. İkinci fonksiyonun altında ise ev kadınları ile mikro kredi kullanan kadınların pozitif değer aldığı, mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların ise negatif değer aldığı görülmüştür. Bu bilgilere göre ikinci fonksiyonda ev kadınları ile mikro kredi kullanan kadınlar bir grupta, mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlar ise diğer grupta olacak şekilde birbirinden ayrılmıştır. Grafik 1'de ayrışma sonucu gösterilmiştir.

Grafik 1. Kanonik Diskriminant Fonksiyonları

ANOVA tablosuna bakılarak hangi bağımsız değişkenlerin grupları ayırtmada anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Tablo 5'te ANOVA sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 5. ANOVA Tablosu (Grup Ortalamaları Eşitlik Testi)

Değişkenler	Wilks' Lambda	F	df1	df2	p
Başarı	0,924	6,392	2	156	0,002
Özerklik	0,801	19,393	2	156	0,000
Baskınlık	0,958	3,431	2	156	0,035
Belirsizlik Toleransı	0,900	8,715	2	156	0,000

Tablo 5'te görüldüğü üzere analizde kullanılan bağımsız değişkenler, grupların ayrışmasında %5 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

Herhangi bir bağımsız değişkenin Wilks' Lambda değerinin küçük olması, söz konusu değişkenin diskriminant fonksiyonuna/fonksiyonlarına daha fazla katkı yaptığını göstermektedir (Garson, 2012). Tabloya bakıldığında analiz sonucunda oluşan fonksiyonlara en fazla anlamlı katkı sağlayan değişkenin Wilks' Lambda değeri 0,801 olan özerklik değişkeni olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre özerkliğin, grupların sınıflandırılmasında en çok katkı sağlayan değişken olduğu söylenebilir.

Grupların hangi özelliklere göre fonksiyonlara ayrıldığını tespit edebilmek için yapı matrisi tablosu incelenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Yapı Matrisi

Değişkenler	Fonksiyon	
	1	2
Özerklik	0,846*	-0,488
Belirsizlik Toleransı	0,322	0,838*
Başarı	0,378	-0,577*
Baskınlık	0,257	-0,456*

Tablo 6'ya bakıldığında birinci fonksiyonda grupların yalnızca özerklik açısından ayrıştığı görülmektedir. Söz konusu fonksiyonda mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlar ile mikro kredi kullanan kadınlar bir grupta, ev kadınları ise bir grupta toplanmıştı (bkz Tablo 6 ve Grafik 1). Mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlar ile mikro kredi kullanan kadınların özerklik ortalamasının ev kadınlarının özerklik ortalamasından yüksek olduğu tespit edilmiştir (bkz Tablo 7). Bu sonuç "H3: Mikro kredi kullanan kadınlar özerklik bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır" hipotezini desteklemektedir.

Gruplar ikinci fonksiyonda belirsizlik toleransı, başarı ve baskınlık açısından ayrılmıştır. Bu fonksiyonda, mikro kredi kullanan kadınlar ile ev kadınları bir grupta, mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlar ise diğer grupta toplanmıştır (bkz Tablo 6 ve Grafik 1). Mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların başarı ve baskınlık değişkenleri açısından aldıkları ortalamaların ev kadınları ve mikro kredi kullanan kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür (bkz Tablo 7). Başka bir ifadeyle mikro kredi kullanan kadınlar, baskınlık ve başarı ortalamaları açısından mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlardan farklılaşmakta, ancak ev kadınlarına benzemektedir. Bu sonuç, "H1: Mikro kredi kullanan kadınlar başarıma güdüsü bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır" ve "H4: Mikro kredi kullanan kadınlar baskınlık bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır" hipotezlerini desteklememektedir. Başka araştırmalarda da girişimci kadınların başarıma ve baskınlık kişilik özelliklerine sahip olduğuna yönelik sonuçlar bulunmuştur (Lee, 1997; Bennet ve Dann, 2000; Chu, 2000; Yağcı ve Bener, 2005).

Tablo 7. Grup İstatistikleri

Konum	Değişkenler	Ortalama	SS
Mikro Kredi Kullanan Kadın	Başarı	2,81	0,33
	Özerklik	2,89	0,23
	Baskınlık	2,15	0,68
	Belirsizlik Toleransı	2,01	0,48
Mikro Kredi Kullanmayan Girişimci Kadın	Başarı	2,91	0,18
	Özerklik	2,91	0,26
	Baskınlık	2,31	0,60
	Belirsizlik Toleransı	1,64	0,41
Ev Kadını	Başarı	2,67	0,47
	Özerklik	2,42	0,72
	Baskınlık	1,97	0,72
	Belirsizlik Toleransı	1,74	0,45

Tablo 6'ya bakıldığında ikinci fonksiyonda grupların ayrışmasında etkili olan, belirsizlik toleransı, başarı ve baskınlık değişkenlerinin katsayıları arasında belirsizlik toleransı değişkeninin en yüksek katsayıya (0,84) sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle ikinci fonksiyonda, grupların ayrışmasında en etkili olan özelliğin belirsizlik toleransı olduğu söylenebilir. Mikro kredi kullanan kadınlar ile ev kadınlarının belirsizlik toleransı ortalaması, mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların belirsizlik toleransı ortalamasından yüksek çıkmıştır (bkz Tablo 7). Bu sonuç "H5: Mikro kredi kullanan kadınlar belirsizlik toleransı bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır" şeklinde oluşturulmuş olan hipotezi desteklememektedir.

Girişimci kişilik özelliklerinden bir diğeri olan bağlanma özelliği, güvenilirliği düşük olduğundan analize dâhil edilmemiştir. Bu nedenle "H2: Mikro kredi kullanan kadınlar bağlanma bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır" hipotezi test edilememiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde araştırma kapsamında oluşturulmuş olan hipotezlerin sonuçları Tablo 8'te gösterilmiştir.

Tablo 8. Hipotez Testi Sonuçları

Hipotez	Sonuç
H1: Mikro kredi kullanan kadınlar başarı güdüsü bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.	Desteklenmedi
H2: Mikro kredi kullanan kadınlar bağlanma bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.	Test edilmedi
H3: Mikro kredi kullanan kadınlar özerklik bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.	Desteklendi
H4: Mikro kredi kullanan kadınlar baskınlık bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.	Desteklenmedi
H5: Mikro kredi kullanan kadınlar belirsizlik toleransı bakımından mikro kredi kullanmayan kadın girişimcilerle benzeşir, ancak ev kadınlarından farklılaşır.	Desteklenmedi

Kanonik Diskriminant fonksiyonlarına ait katsayılar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Kanonik Diskriminant Fonksiyonları Katsayıları

Değişkenler	Fonksiyon	
	1	2
Sabit	-7,729	-1,442
Başarı	-0,086	-1,365
Özerklik	2,164	-0,072
Baskınlık	-0,058	-0,232
Belirsizlik Toleransı	1,213	1,713

Tablo 9'daki Kanonik Diskriminant fonksiyonları katsayılarının kullanılmasıyla oluşturulan ayırıcı fonksiyonlar aşağıdaki gibidir:

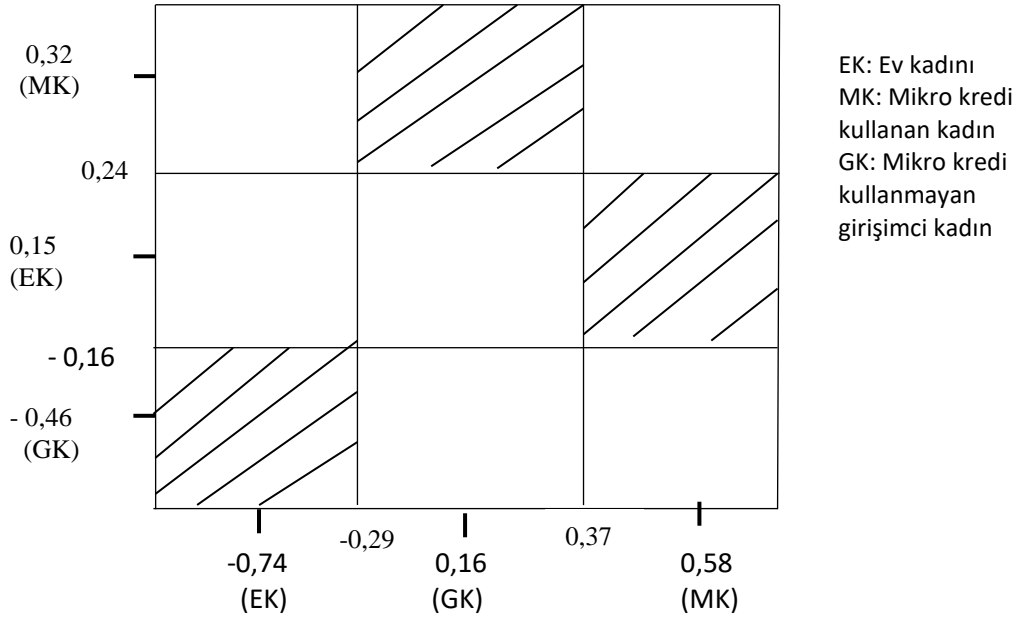
$$Y1 = -7,729 + 0,086\text{Başarı} + 2,164\text{Özerklik} - 0,058\text{Baskınlık} + 1,213\text{BelTol} \quad (1)$$

$$Y2 = -1,442 - 1,365\text{Başarı} - 0,072\text{Özerklik} - 0,232\text{Baskınlık} + 1,713\text{BelTol} \quad (2)$$

Bir kadının, yukarıda gösterilen fonksiyonlara göre yapılan işlemin vereceği sonuca göre hangi grupta değerlendirilmesi gerektiği tespit edilebilir. Bunun için bu fonksiyonların yanısıra grup fonksiyonları orta noktalarının da önceden belirlenmesi gerekmektedir.

Tablo 4'te gösterilen grup fonksiyonlarının orta noktalarının kullanılmasıyla oluşturulan sınıflandırma grafiği Grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2. Sınıflandırma Grafiği

Tablo 10. Sınıflandırma Sonuçları

		Konumu	Tahmin Edilen			
			Mikro Kredi Kullanan Kadın	Mikro Kredi Kullanmayan Girişimci Kadın	Ev Kadını	Toplam
Orjinal	Miktar	Mikro Kredi Kullanan Kadın	31	15	7	53
		Mikro Kredi Kullanmayan Girişimci Kadın	17	32	4	53
		Ev Kadını	9	20	24	53
	Yüzde	Mikro Kredi Kullanan Kadın	58,5	28,3	13,2	100
		Mikro Kredi Kullanmayan Girişimci Kadın	32,1	60,4	7,5	100
		Ev Kadını	17	37,7	45,3	100

Doğru Sınıflandırma Oranı: %54,7

Ayrııcı fonksiyonlardan belirtilen bağımsız değişkenler (başarı, özerklik vb) açısından yapılan işlem sonucunda 'bir' numara ile gösterilen denkleme göre bir kadın aldığı değer, grup fonksiyonlarının orta noktası olan -0,29 (bkz Grafik 2)'dan küçük ise ev kadınları grubunda; -0,29'dan büyük 0,37'den küçük olursa mikro

kredi kullanmayan girişimci kadınlar grubunda; 0,37'den büyük olursa mikro kredi kullanan kadınlar grubuna dahil edilir. Eğer bir kadının 'iki' numara ile gösterilen denkleme göre aldığı değer -0,16'dan küçük olursa söz konusu kadın mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlar grubunda; -0,16'dan büyük 0,24'ten küçük olursa ev kadınları grubunda; 0,24'ten büyük olursa mikro kredi kullanan kadınlar grubuna dahil edilir.

Tablo 10'da grupların ayrıştırılmasıyla oluşan sınıflandırmanın doğruluk oranı gösterilmektedir.

Nisbi şans kriterinin hesaplanmasıyla sınıflandırmanın doğruluğu değerlendirilebilmektedir (Kalaycı, 2010). Buna göre her grupta 53 kişi olduğundan, her grup toplam örneklemin %33'ünü oluşturmaktadır. Bu nedenle nisbi şans kriteri %33 olarak hesaplanır. Tablonun altında yer alan değerlerde belirtildiği üzere analiz sonucundaki doğru sınıflandırma oranı %54,7'dir. Sınıflandırma oranının, nisbi şans kriteri oranından (%33) büyük olması analizin başarılı olduğunu ifade etmektedir.

4. Sonuç

Mikro kredi uygulaması genel olarak, girişimci olan kadınlara finansal destek sağlayarak sahip oldukları girişimcilik potansiyelini açığa çıkartmayı ve bunun sonucunda kadınları sosyo-ekonomik açıdan güçlendirmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda herhangi bir gelir getirici faaliyette bulunmak isteyen maddi durumu kötü olan kadınlara küçük kredilerle destek verilmiştir. Mikro kredi uygulamasından faydalanan kadınların girişimci kadınlar olduğu ileri sürülmüştür (Anderson ve Locker, 2002; Ghodsee, 2003; Dünder, 2007; Bateman, 2010; Sultana ve Hasan, 2010).

Girişimci kadınlar (Gosselin ve Gris , 1990; Bennet ve Dann, 2000), girişimci kadınlarla girişimci olmayan kadınlar (Lee, 1997) ve girişimci kadınlarla girişimci erkekler (Cromie, 1987; Sexton ve Bowman, 1990) ile ilgili yapılan araştırmalarda, kadınların girişimci olmalarında etkili olduğu düşünülen bir takım özellikler tespit edilmiştir. Söz konusu ortak girişimci kişilik özellikleri arasında başarı, bağlanma, özerklik, baskınlık ve belirsizlik toleransı yer almaktadır. Bu çalışmada, mikro kredi kullanan kadınların girişimci kişilik özelliklerine sahip olup olmadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular kullanılarak oluşturulan fonksiyonlar gerçekten girişimci kişilik özelliklerine sahip kadınların tespit edilebileceği öngörülmektedir. Girişimci kişilik özelliklerine sahip kadınların mikro kredi programına dahil edilmesi sonucu söz konusu kadınların sahip oldukları girişimcilik potansiyellerini kullanarak başarılı olabilecekleri düşünülmektedir. Bu da mikro kredi programının etkinliğini arttırmasının yanı sıra bölgesel kalkınmaya da katkıda bulunacaktır. Bu kapsamda Şırnak'ta en az bir yıldır mikro kredi kullanan kadınlar, mikro kredi kullanmadan kendi imkânlarıyla girişimci olan kadınlar ve herhangi bir gelir getirici faaliyetle uğraşmayan ev kadınları ile anket yapılmıştır. Elde edilen verilere Diskriminant Analizi uygulanmıştır. Bağlanma özelliğinin güvenilirliği düşük olduğundan analize dâhil edilmemiştir.

Diskriminant analizi sonucu grupları birbirinden ayırtıran iki fonksiyon oluşmuştur. Birinci fonksiyonda mikro kredi kullanan kadınların, özerklik bakımından ev kadınlarından farklılaştığı, mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlara benzediği anlaşılmıştır. Mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların ve mikro kredi kullanan kadınların özerklik ortalaması, ev kadınlarına göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç ile H3 hipotezi desteklenmiştir.

Diskriminant analizi sonucunda oluşan ikinci fonksiyonda ise mikro kredi kullanan kadınların belirsizlik toleransı, baskınlık ve başarı özellikleri bakımından mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlardan ayrıştığı, ev kadınlarına benzediği görülmüştür. Mikro kredi kullanan kadınların ve ev kadınlarının belirsizlik toleransı ortalaması, mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır. Diğer taraftan mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların baskınlık ve başarı ortalaması, diğer iki grubun genel ortalamasından daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar ile H1 ve H4 hipotezleri desteklenmemiştir. Bağlanma özelliğinin güvenilirliği düşük çıktığından H2 Hipotezi test edilememiştir.

Başka çalışmalarda (Teoh ve Foo, 1997; Shane vd., 2003) girişimcilerin belirsizlik toleransının yüksek olduğu ifade edilirken, Sexton ve Bowman (1990), girişimci kadınların belirsizlik toleransının girişimci erkeklere göre düşük olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada mikro kredi kullanan kadınların belirsizlik toleransı yüksek çıkmış, ancak mikro kredi kullanmayan girişimci kadınların belirsizlik toleransı iki gruptan da düşük çıkmıştır.

Ev kadınlarının belirsizlik toleransı ortalaması tek başına en yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, kaybedecek bir şeyi olmadığını düşünen kişilerin belirsizlikten ve belirsizliğin getirebileceği olumsuz sonuçlardan dolayı tedirginlik duymamasıyla açıklanabilir. Mikro kredi uygulamasından faydalanan kadınlar ise teminat ve kredi gerektirmediklerinden aldıkları bu krediyi küçük bir borç olarak görmektedirler. Muhtemelen herhangi bir girişimsel faaliyette bulunmadan, çoğunlukla evde el işi yaparak kredinin geri ödemesini yaptıklarından belirsizlikten doğacak olumsuz durumlarda kaybetme korkusu yaşamamaktadırlar. Bu nedenle de belirsizlik toleransları mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçla H5 hipotezi ret edilmiştir.

Diğer taraftan mikro kredi kullanmayan girişimci kadınlar, başta aileleri olmak üzere toplumun girişimci kadınlara alışıkmamasından kaynaklı manevi engeller (Aktaş vd., 2018) ve finansal sıkıntılar (Halkias vd., 2011; Keskin, 2014) nedeniyle hata yapmamaları gerektiğini düşünüyor olabilirler. Bundan dolayı belirsiz durumlardan kaçma eğiliminde olmaları düşünülebilir.

Sonuç olarak mikro kredi uygulamasından faydalanan kadınların girişimci olduklarına yönelik araştırmalardan farklı olarak bu araştırmada, mikro kredi kullanan kadınların, girişimci kadınların özelliklerini değil daha çok ev kadınlarının özelliklerini taşıdığı, başka bir ifadeyle ev kadınlarıyla benzer özellikler gösterdikleri belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlar mikro kredi kullanan kadınların girişimci kadınlar olduğu ileri sürülen çalışmaları desteklememektedir (Anderson ve Locker, 2002; Ghodsee, 2003; Dündar, 2007; Sultana ve Hasan, 2010; Bateman, 2010).

Bir toplum içerisinde dezavantajlı bireylerin mevcut olması durumunda, o toplumun refah düzeyi düşük olur. Toplumdaki dezavantajlı bireylerin bu durumu ortadan kaldırılmadığı müddetçe, toplumu kalkındırmak için yapılacak çalışmalar istenilen sonucu sağlamada yetersiz kalacaktır. Mikro kredi uygulaması da girişimci ruha sahip ancak hem maddi hem de manevi destekten yoksun kadınları hedeflemektedir. Çalışmanın amacı, bu uygulamanın başından sonuna kadar sürece dâhil olması gereken il yönetimlerine mikro kredi kullanan kadınların ne ölçüde girişimci kişilik özelliklerine sahip olduklarına dair fikir verebilmektir.

Toplum içerisinde girişimci kişilik özelliklerine sahip olan, ancak maddi sıkıntılar nedeniyle bu özelliklerini kullanamayan kadınlar bulunmaktadır. Mikro kredi uygulamasının gerçek girişimci kadınlara ulaşmasının sağlanması durumunda, söz konusu kadınların orta ve büyük ölçekli girişimlerde bulunmaları da mümkün olabilecektir. Bu kadınlara daha fazla kredi sunulması girişimcilik potansiyellerini ortaya çıkararak bunları işveren bireyler konumuna ulaştıracak, özellikle kadın işgücüne ihtiyaç duyacak, istihdam edebilecek boyutlarda işletme kurmaları sağlanabilecektir. Bunun sonucunda işsizlik oranının düşeceği, böylece Hükümetin de bakmakla yükümlü olduğu işsiz kesimin azalacağı ve özellikle de işsizlik ve az kalkınmışlıktan dolayı köylerden ve ilçelerden kentlere olan göçlerin azalacağı öngörülmektedir. Kadınların sosyo-ekonomik açıdan güçlenmesi, toplumun refahını ve dolayısıyla kalkınma sürecini hızlandıracaktır.

Mikro kredi uygulamasından faydalanmak isteyen çok sayıda kadın olabilmektedir. Bu kadınlardan bazıları eşlerinin kullanımına sunmak için, bazıları günlük ihtiyaçlarını için kredi almak istemektedirler. Bazı kadınlar ise mikro kredi olarak gelir getirici faaliyetlerde bulunmayı planlamaktadır. Mikro kredi uygulamasında da çok sayıda kadına az miktarlarda kredi ödemeye çalışılmaktadır. Oysa sadece gelir getirici faaliyetlerde bulunacak olan kadınlara daha büyük miktarlarda kredi ödenirse söz konusu kadınlar iş yaşamında dah aktif rol alabileceklerdir. Bu durum mikro kredi programının etkinliğini de arttırmış olacaktır. Nitekim bu çalışmada oluşturulan fonksiyonlar kullanılarak girişimci kişilik özellikleri açısından bir kadının girişimcilik potansiyeline sahip olup olmadığı tespit edilebilir. Mikro kredi almak için başvuruda bulunan kadınlar arasında girişimci kişilik özelliklerine sahip olan kadınların seçilmerek onlara imkanlar sunulması onların girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarmalarını sağlayabilecektir. Özellikle kırsal bölgelerde kadın girişimcilerin başarılı olması bölgesel kalkınmaya da katkı sunacaktır.

Araştırma yalnızca Şırnak ilinde yapılmış olduğunda genelleme yapılması mümkün değildir. Ancak bu çalışma daha fazla ili kapsayarak ve daha fazla kadınla yapılacak olan araştırmalarda temel oluşturabilecektir. Böylece mikro kredi programının etkinliğinin nasıl daha fazla arttırılabileceğine yönelik uygulayıcılara bilgi sağlayacağı öngörülmektedir.

Son Notlar

- * Bu çalışma, Süreyya Ece'nin Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında hazırlanmış olduğu Doktora tezinden üretilmiştir.

Kaynaklar

- Aktaş, M., Ece, S., & Öztekin, S. (2018). Muş ilindeki kadınların iş yaşamına erişimi. El-Ruha 3.Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 2-4 Kasım, Şanlıurfa.
- Anderson, C. L., & Locker, L. (2002). Microcredit, social capital and common pool resources. *World Development*, 30 (1), 95-105.
- Apospori, E., Papalexandris, N., & Galanaki, E. (2005). Entrepreneurial and professional CEOs: Differences in motive and responsibility profile. *Leadership & Organization Development Journal*, 26(2), 141- 162.
- Ballı, A. (2017). Girişimcilik ve girişimcilik tipolojileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (29), 143-166.
- Bateman, M. (2010). *Why doesn't microfinance work? The destructive rice of local*. London: Zed Books.
- Baum, J. R., Olian, J. D., Erez, M., Schnell, E. R., Smith, K. G., Sims, H. P., . . . Smith, K. A. (1993). Nationality and work role interactions: A cultural contrast of Israeli and US entrepreneurs' versus managers' needs. *Journal of Business Venturing*, 8(6), 499-512.
- Begley, T. M., & Boyd, D. P. (1987). Psychological characteristics associated with performance in entrepreneurial firms and smaller businesses. *Journal of Business Venturing*, 2(1), 79-93.
- Bennett, R., & Dann, S. (2000). The changing experience of australian female entrepreneurs. *Gender, Work and Organization*, 7(2), 75-83.
- Bosma, N., & Levie, J. (2010). GEM 2009 global report. Global Entrepreneurship Research Association.
- Butler, J., Doktor, R., & Lins, F. (2010). Linking international entrepreneurship to uncertainty. *Journal of International Entrepreneurship*, 8(2), 121-134.
- Carleton, R. N., Norton, M. P., & Asmundson, G. J. (2007). Fearing the unknown: A short version of the Intolerance of Uncertainty Scale. *Journal of Anxiety Disorders*, 21(1), 105–117.
- Chu, P. (2000). The Characteristics of chinese female entrepreneurs: Motivation and personality. *Journal of Entreprising Culture*, 8(01), 67-84.
- Cphoon, J. M., Wadhwa, V., & Mitchell, L. (2010). Are successful women entrepreneurs different from men? Kauffman Foundation of Entrepreneurship, Kansas.
- Cromie, S. (1987). Motivations of aspiring male and female entrepreneurs. *Journal of Organizational Behavior*, 8(3), 251-261.
- Döm, S. (2012). *Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği*. Ankara:Detay Yayıncılık.
- Drolet, J. (2010). Women, micro credit and empowerment in Cairo, Egypt. *International Social Work*, 629-645.
- Dugas, M. J., Schwartz, A., & Francis, K. (2004). Intolerance of uncertainty, worry and depression . *Cognitive Therapy and Research*, 28(6), 835-842.
- Dündar, S. O. (2007). Microfinansman. Türkiye Kalkınma Bankası, Ankara.
- Ergeneli, A. (2006). *Örgüt ve insan*. Ankara: Hacettepe Üniv Hastaneleri Basımevi.
- Garson, D. (2012). *Discriminant function analysis*. Asheboro, USA: Statistical Associates Publishing.
- Ghodsee, K. (2003). Rethinking development templates: Women and microcredit in post-socialist southeastern europe. *Anthropology of East Europe Review*, 21(2), 65-71.
- Gosselin, H. L., & Grisé, J. (1990). Are women owner-managers challenging our definitions of entrepreneurship? An in-depth survey. *Journal of Business Ethics*, 9(4-5), 423-433.
- Güney, S. (2008). *Girişimcilik: Temel kavramlar ve bazı güncel konular*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Halkias, D., Nwajuba, C., Harkiolakis, N., & Caracatsanis, S. M. (2011). Challenges facing women entrepreneurs in Nigeria. *Management Research Review*, 34(2), 221-235.
- Hisrich, R. D. (1984). The woman entrepreneur in the United States and Puerto Rico: A comparative study. *Leadership & Organization Development*, 5(5), 3-8.

- Hunt, J., & Kasynathan, N. (2002). Reflections on microfinance and women's empowerment. *Development Bulletin*, 71-75.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yay. Dağ.
- Kelley, D., Brush, C., Greene, P., Herrington, M., Ali, A., & Kew, P. (2016). GEM special report women's entrepreneurship. Global Entrepreneurship Research Association.
- Keskin, S. (2014). Türkiye'de kadın girişimcilerin durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 71-94.
- Lee, J. (1997). The motivation of women entrepreneurs in Singapore. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 3(2), 93-110.
- McMullen, J. S., & Shepherd, D. A. (2006). Entrepreneurial action and the role of uncertainty in the theory of the entrepreneur. *Academy of Management Review*, 31(1), 132-152.
- Milliken, F. C. (1987). Three types of perceived uncertainty about the environment: State, effect, and response uncertainty. *The Academy of Management Review*, 12(1), 133-143.
- Morris, M. H., Miyasaki, N. N., Watters, C. E., & Coombes, S. M. (2006). The dilemma of growth: Understanding venture size choices of women entrepreneurs. *Journal of Small Business Management*, 44(2), 221-244.
- Murray, H. A. (2008). *Explorations in personality*. New York: Oxford University Press.
- Neider, L. (1987). A preliminary investigation of female entrepreneurs in Florida. *Journal of Small Business Management*, 25(3), 22-29.
- Özdemir, L. (2015). Kırgızistan-Türkiye Manas üniversitesi öğrencilerinin sosyotropik-otonom kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13(25), 115-139
- Özdemir, L. (2016). Kişilik özelliklerinin bir girişimcilik boyutu olan denetim odağı üzerindeki etkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 17(2), 131-149.
- Özer, P. S., Özmen, Ö. N., & Eriş, E. D. (2007). Öğrenilmiş gereksinimlere yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Ege Akademik Bakış*, 7(2), 553-571.
- Özmen, F. (2012). Türkiye'de kadın istihdamı ve mikro kredi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 109-130.
- Pandey, J., & Tewary, N. (1979). Locus of control and achievement values of entrepreneurs. *Journal of Occupational Psychology*, 52(2), 107-111.
- Pharm, A. D., & Sritharan, D. R. (2013). Problems being faced by women entrepreneurs in rural areas. *The International Journal of Engineering and Science*, 52-55.
- Roberts, E. (1989). The personality and motivations of technological entrepreneurs. *Journal of Engineering and Technology Management*, 2(3), 5-23.
- Sarri, K., & Trihopoulou, A. (2005). Female entrepreneurs' personal characteristics and motivation: A review of the Greek situation. *Women in Management Review*, 20(1), 24-36.
- Sexton, D. L., & Bowman, N. (1985). The entrepreneur: A capable executive and more. *Journal of Business Venturing*, 1(1), 129-140.
- Sexton, D. L., & Bowman, N. (1990). Female and male entrepreneurs: Psychological characteristics and their role in gender-related discrimination. *Journal of Business Venturing*, 5(1), 29-36.
- Shane, S., Locke, E. A., & Collins, C. J. (2003). Entrepreneurial motivation. *Human Resource Management Review*, 13(2), 257-279.
- Sultana, S., & Hasan, S. (2010). Impact of micro-credit on economic empowerment of rural women. *The Agriculturist*, 8(2), 43-49.
- Teoh, H. Y., & Foo, S. L. (1997). Moderating effects of tolerance for ambiguity and risk taking propensity on the role conflict perceived performance relationship: Evidence from Singaporean entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 12(1), 67-81.
- Ülgen, B., Aktaş, E., & Aslan, E. H. (2017). Kadın girişimcilerin "güç mesafesi" ve "belirsizlikten kaçınma" kültürel boyutlarına ilişkin algılarının değerlendirilmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 1(1), 27-71.
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27845> (22.12.2018).
- Wainer, H., & Rubin, I. (1967). Motivation of R&D entrepreneurs: Determinants of company success. Massachusetts Institute of Technology: Massachusetts.
- Yağcı, F., & Bener, Ö. (2005). Girişimci kadınların demografik ve genel karakteristikleri ile kadınları girişimciliğe motive eden faktörler. *Bilgi*, 33, 85-100.